

Van: [redacted]

Verzonden: 09-11-2020 09:52

Aan: [redacted]

Onderwerp: jaren 50 wijk aanvullend flora en fauna onderzoek

Ha

Bijgaand het aanvullende flora en fauna onderzoek.

Er zijn geen extreme soorten in het gebied aanwezig maar voor mussen zwaluwen en de vleermuizen gaan we voorzieningen treffen.

Wij hebben inmiddels watersnip gevraagd een soort soortenbeschermingsplan op te zetten voor tijdens de vernieuwing van de wijk en aan te geven

Welke voorzieningen er in de nieuwbouw aangebracht kunnen worden.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Procesmanager vastgoedontwikkeling

D [redacted]

Mozaïek Wonen

Postbus 219, 2800 AE Gouda

Bachstraat 1, 2807 HZ Gouda

[redacted]

| www.mozaïekwonen.nl

Denk aan het milieu. Overweeg om dit bericht niet te printen.

De informatie opgenomen in dit bericht kan vertrouwelijk zijn en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde.

Indien u dit bericht onterecht ontvangt, wordt u verzocht de inhoud niet te gebruiken en de afzender direct te informeren door het bericht te retourneren.

Gebruik van de inhoud ervan door anderen zonder toestemming van de afzender of geadresseerde, is onrechtmatig.

The information contained in this message maybe confidential and is intended to be exclusively for the addressee.

Should you receive this message unintentionally, please do not use the contents herein and notify the sender immediately by return e-mail.

Aanvullend Ecologisch Onderzoek

50-er jaren wijk Moordrecht

Colofon

Titel	Aanvullend Ecologisch Onderzoek
Subtitel	50-er jarenwijk Moordrecht
Status rapport	Concept
Projectnummer	20A061-2
Datum uitgave	Oktober 2020
Samengesteld door	adviseur Watersnip Advies senior adviseur Watersnip Advies
Foto's	Watersnip Advies
Naam en adres opdrachtgever	Mozaïek Wonen Bachstraat 1 2807 HZ Gouda
Contactpersoon opdrachtgever	Bij aanvang Vanaf september

Alle auteursrechten ten aanzien van dit rapport worden uitdrukkelijk voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Watersnip Advies, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	3
2	LOCATIEBESCHRIJVING	5
2.1	Huidige situatie.....	5
2.2	Bouwplannen en fasering	5
2.3	Plangebied aanvullend onderzoek 2020 fase 1 en fase 2.....	7
3	ONDERZOEKSKADER.....	11
3.1	Europese en nationale richtlijnen.....	11
3.2	Aanvullend ecologisch onderzoek Huismus, Gierzwaluw en vleermuizen	12
4	RESULTATEN ONDERZOEK EN TOETSING	13
4.1	Methode.....	13
4.1.1	<i>Onderzoek Huismus.....</i>	<i>14</i>
4.1.2	<i>Onderzoek Gierzwaluw</i>	<i>15</i>
4.1.3	<i>Onderzoek vleermuizen</i>	<i>16</i>
4.2	Bevindingen Huismus	18
4.2.1	<i>Veldbezoek 1 25 mei 2020.....</i>	<i>18</i>
4.2.2	<i>Veldbezoek 2 2 juni 2020</i>	<i>21</i>
4.2.3	<i>Veldbezoek 3 11 juni 2020.....</i>	<i>21</i>
4.2.4	<i>Samenvattende resultaten veldbezoeken.....</i>	<i>22</i>
4.3	Bevindingen Gierzwaluw	23
4.3.1	<i>Veldbezoek 1 25 mei 2020.....</i>	<i>25</i>
4.3.2	<i>Veldbezoek 2 2 juni 2020</i>	<i>26</i>
4.3.3	<i>Veldbezoek 3 11 juni 2020.....</i>	<i>27</i>
4.3.4	<i>Samenvattende resultaten veldbezoeken.....</i>	<i>27</i>
4.4	Bevindingen vleermuizen	28
4.4.1	<i>Veldbezoek 1 2 juni 2020</i>	<i>28</i>
4.4.2	<i>Veldbezoek 2 7 juli 2020</i>	<i>30</i>
4.4.3	<i>Veldbezoek 3 18 augustus 2020</i>	<i>31</i>
4.4.4	<i>Veldbezoek 4 15 september 2020</i>	<i>32</i>
4.4.5	<i>Samenvattende resultaten veldbezoeken.....</i>	<i>33</i>
4.5	Overige bevindingen	34
4.5.1	<i>Kauw</i>	<i>34</i>
4.5.2	<i>Houtduif</i>	<i>34</i>
4.5.3	<i>Tortelduif.....</i>	<i>34</i>
5	CONCLUSIES	35
5.1	Huisumus	35
5.2	Gierzwaluw.....	36
5.3	Vleermuizen	37
5.4	Overige soorten	38
5.5	Conclusie Wnb en vernieuwen woonwijk fase 1 en fase 2.....	38
6	ADVIES	39
6.1	Aanvraag ontheffing.....	39
6.2	Algemene Zorgplicht	39
6.3	Aanbeveling	40
7	BRONNEN.....	43

1 Inleiding

De woningcorporatie Mozaiëk Wonen is voornemens een jaren '50 wijk in Moordrecht te vernieuwen. De huidige 175 woningen voldoen niet meer aan de hedendaagse wooneisen en renovatie is niet haalbaar gebleken. De wijk wordt afgebroken en vervangen door 185 nieuw te bouwen wooneenheden. De vernieuwing zal in vier fases worden uitgevoerd en kent een looptijd van 2020 tot circa 2028.

De initiatiefnemer heeft in 2016 door Watersnip Advies een Ecologisch onderzoek (16A042) laten uitvoeren (2016). In deze rapportage is aangegeven dat aanvullend onderzoek naar Huismus, Gierzwaluw en vleermuizen noodzakelijk is. Het ecologische onderzoek uit 2016 is in 2020 geactualiseerd vanwege de overschrijding van de geldigheidstermijn van drie jaar voor de ecologische bevindingen. In de actualisatie zijn de bevindingen eveneens getoetst aan het sinds 2016 gewijzigde beleid. Voor het hele plangebied is daartoe de rapportage *'Actualisatie Ecologisch onderzoek 50-er jaren wijk Moordrecht, 20A061'* in juli 2020 opgeleverd. (2020)

Onderliggend rapport betreft de resultaten van het aanvullend ecologisch onderzoek voor de fasen 1 en 2 uitgevoerd naar het gebruik van de woningen en de wijk door huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen. Het aanvullend onderzoek voor fase 3 en fase 4 wordt later uitgevoerd i.v.m. de geldigheidstermijn van de onderzoeksgegevens.

In het ecologisch onderzoek uit 2016 is aangegeven dat de bebouwing in de wijk een functie zou kunnen vervullen voor huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen. Het aanvullend onderzoek uit 2020 heeft tot doel te bepalen:

- a) Of betreffende soorten gebruik maken van de bebouwing in het plangebied;
- b) Indien dat het geval is, welk functie de gebouwen hebben voor de betreffende soorten:
 - Verblijfsfunctie (voortplanting, zomerverblijf, paarverblijf of overwinteringsverblijf), foerageerfunctie of functie als vliegroute.
- c) Wat de omvang van de functie is: bijvoorbeeld in aantal exemplaren van de soort of het aantal broedgevallen, het aantal woningen of het areaal.

In de maanden mei t/m september 2020 is het ecologisch onderzoek m.b.t. huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen, uitgevoerd door gekwalificeerde medewerkers van Watersnip Advies. Het eerste veldbezoek op 26 mei vond al plaats voorafgaand aan de opdrachtverstrekking. Tijdens de veldbezoeken is gelet op het voorkomen van jaarrond beschermde nesten van de genoemde vogelsoorten. Ten aanzien van de vleermuizen heeft er een bouwkundige inspectie plaatsgevonden om te bepalen of de woningen geschikt zijn voor vleermuizen. Deze bevindingen zijn aangevuld met veldbezoeken naar de aanwezigheid van vleermuizen.

Er is gewerkt volgens de juridisch erkende kennisdocumenten van BIJ12 en het Vleermuisprotocol 2017 van de Gegevensautoriteit Natuur'. In deze rapportage wordt beschreven hoe het ecologisch onderzoek is uitgevoerd en wat de bevindingen zijn van dit onderzoek. Tenslotte volgen de conclusies en het advies voor het vervolg.

Conclusies

Het beoogde initiatief in het plangebied betreft het vernieuwen van de 50-er jaren wijk in Moordrecht. Het plangebied van het aanvullend onderzoek 2020 betreft de woningen in de straten of straatdelen:

- Fase 1: Sluislaan 1-27, Koningin Julianastraat 7-11 en Schiellandstraat 2-38;
- Fase 2: Schiellandstraat 1-29 en 40-68

Voor alle vogels geldt, dat nesten in het broedseizoen beschermd zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor de nesten van Houtduif en Tortelduif. Het nest van Kauw is jaarrond beschermd volgens categorie 5: nesten van vogels die geneigd zijn terug te keren naar de broedplek van het vorige jaar, maar wel flexibel genoeg zijn om zich elders te vestigen indien nodig. Indien buiten het broedseizoen wordt gewerkt e/o nestgelegenheden ongeschikt zijn gemaakt en geen broedgevallen optreden, wordt met betrekking tot deze soorten geen verbodsbepaling overtreden.

Door de sloop en het realiseren van nieuwbouw zal overtreding van de volgende verbodsbepalingen optreden:

Soort	beschermde functie	fase 1	fase 2	overtreding verbodsbepaling
Huismus				
	broedterritoria	10	9	Artikel 3.1 lid 2: het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het wegnemen van nesten
	leefgebied	enkele bomen en struiken, locaties voor zandbaden	enkele bomen en struiken, locaties voor zandbaden	Artikel 3.1 lid 2
Gierzwaluw				
	nestlocaties	9	3	Artikel 3.1 lid 2
Gewone dwergvleermuis				
	foerageerlocatie / functioneel leefgebied	enkele bomen en struiken, omvang 6 achtertuinen	boom en enkele struiken, omvang 3 achtertuinen	§3.2 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Artikel 3.5 lid 4: het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen
		4 exemplaren vliegend / foeragerend	5 exemplaren vliegend / foeragerend	
	paarverblijf/locatie	5	5	§3.2 Artikel 3.5 lid 4

Vanwege het optreden van de verbodsovertredingen gesteld in de Wet natuurbescherming Artikel 3.5 lid 2 kan de initiatiefnemer bij het bevoegd gezag (Gedeputeerde Staten van Provincie Zuid-Holland) een ontheffing van de verboden aanvragen.

Algemene Zorgplicht

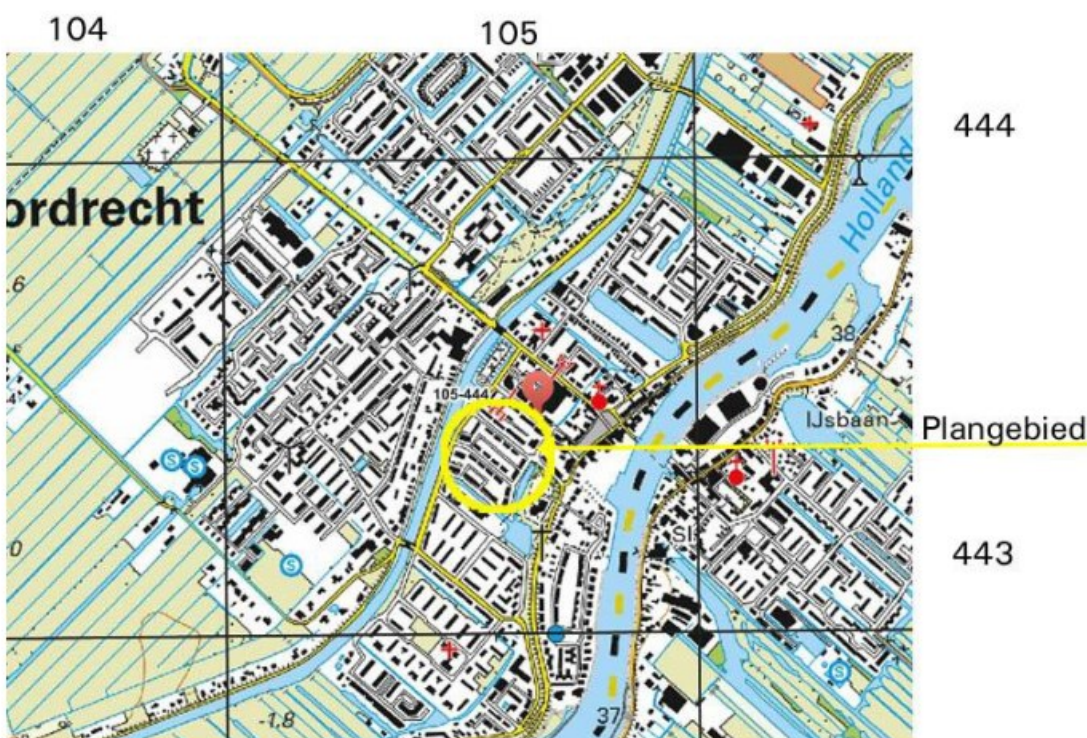
Voor planten- en diersoorten geldt in het kader van de Wet Natuurbescherming de algemene zorgplicht. Deze bepaalt dat een ieder die weet dat zijn of haar handelen nadelige gevolgen kan hebben voor flora en/of fauna, deze handelingen achterwege dient te laten of verplicht is om maatregelen te nemen (voor zover redelijkerwijs kan worden gevraagd) die deze negatieve gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken. De zorgplicht kan gezien worden als algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt

2 Locatiebeschrijving

2.1 Huidige situatie

De woningcorporatie Mozaïek Wonen is voornemens een jaren '50 wijk in Moordrecht te herontwikkelen. De huidige 175 woningen voldoen niet meer aan de hedendaagse wooneisen en renovatie is niet haalbaar gebleken. De bestaande bebouwing wordt afgebroken en vervangen voor nieuwbouw.

De 50-er jaren wijk in Moordrecht ligt in de kilometervakken met de Amersfoortse coördinaten: 105-444. De wijk betreft de straten Sluislaan, Schielandstraat, Graaf Willemstraat, Oost Waalstraat, Drost IJsermarsingel en Koningin Julianastraat.

Figuur 1: Ligging plangebied, gele cirkel (Top25NL, 2020)

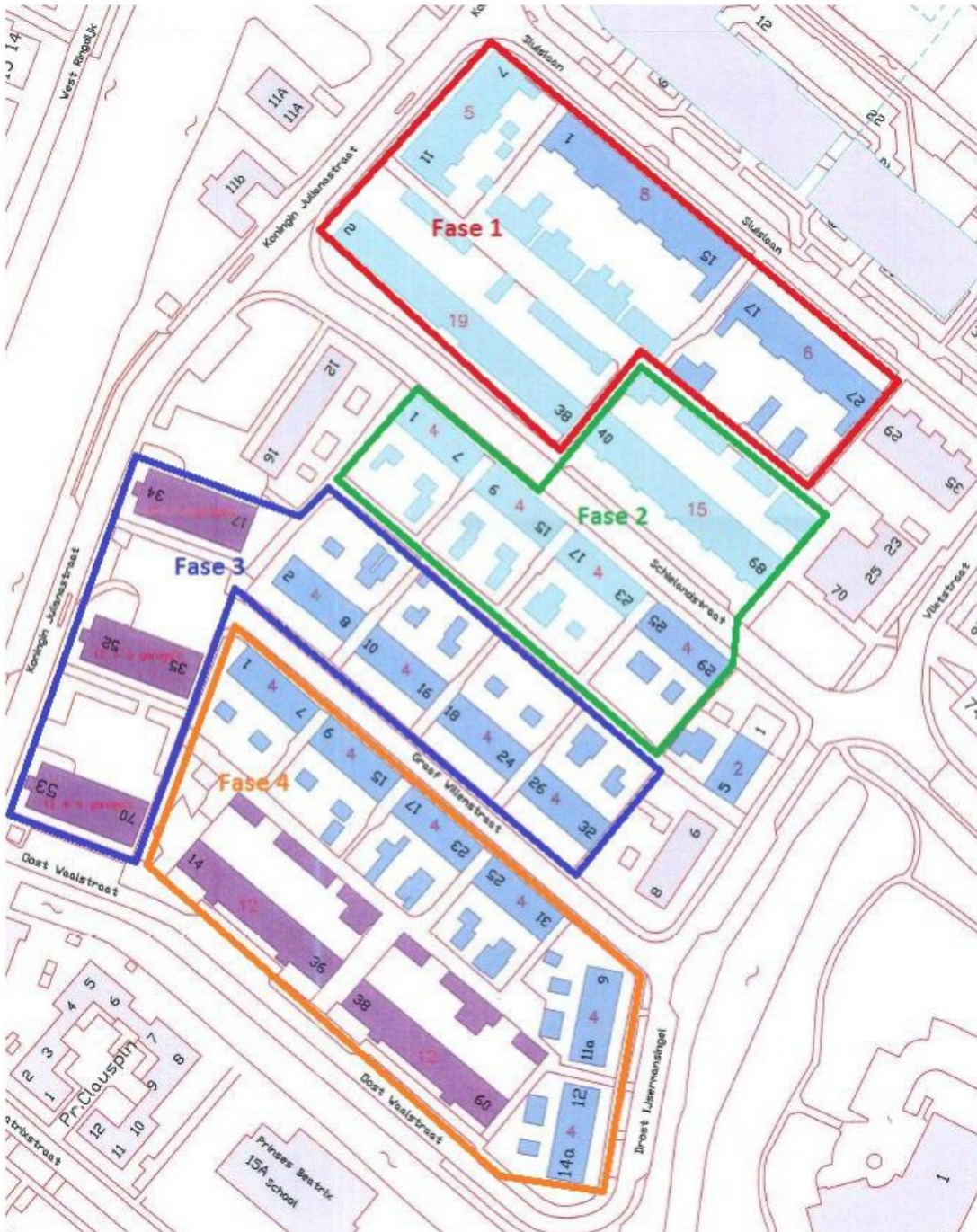
De bebouwing is typisch jaren '50 en bestaat uit 175 huurwoningen van zowel laag- en hoogbouw. De woningen zijn grotendeels opgebouwd uit bakstenen, beton en een pannendak. De hoogbouw aan de Koningin Julianastraat kent een plat dak met bitumineuze dakbedekking. Het aandeel openbaar groen is beperkt. Aan de achterzijde van de huizenblokken is veel ruimte voor tuinen, schuren en garages. Een klein deel van de particuliere achtertuinen heeft een groen karakter.

2.2 Bouwplannen en fasering

De herontwikkeling zal in vier fases worden uitgevoerd en kent een looptijd van 2020 tot circa 2028. Voor de huidige 175 woningen komen 185 nieuwe woningen in de plaats. De nieuwe bebouwing bestaat eveneens uit hoog- en laagbouw. Er is sprake van een viertal fases.

Fasering initiatief:

- Fase 1: Sluislaan, Koningin Julianastraat 7-11 en Schielandstraat 2-38;
- Fase 2: Schielandstraat 1-29 en 40-68
- Fase 3: Graaf Willemstraat 2-32, Koningin Julianastraat (flats)
- Fase 4: Oost Waalstraat 14-60, Graaf Willemstraat 1-31, Drost IJsermansingel 9-14;

Figuur 2: Faseringen 1 t/m 4 in het plangebied.

De planning van de fasering is als volgt:

	sloop	bouw	oplevering	
fase 1	38	55		aantal woningen / appartementen
	dec-21	jan-22	jun-23	
fase 2	33	26		aantal woningen / appartementen
	aug-22	sep-22	dec-24	
fase 3	52	55		aantal woningen / appartementen
	mrt-25	apr-25	sep-26	
fase 4	52	50		aantal woningen / appartementen
	dec-26	jan-27	jul-28	
	175	186		totaal aantal woningen / appartementen

Figuur 3: Planning fasering.

2.3 Plangebied aanvullend onderzoek 2020 fase 1 en fase 2

Figuur 4: Plangebied fase 1 en fase 2.

Het plangebied van het aanvullend onderzoek betreft de woningen in de straten of straatdelen:

- Fase 1: Sluislaan 1-27, Koningin Julianastraat 7-11 en Schiellandstraat 2-38;
- Fase 2: Schiellandstraat 1-29 en 40-68

Figuur 5: Plangebied fase 1 (lichtgroen) en fase 2 (roze); gele arcering is van belang zijnde vegetatie

In het plangebied van fase 1 en fase 2 is weinig vegetatie aanwezig. In de Schielandstraat, aan de zijde van de Koningin Julianastraat staan enkele bomen. In de achtertuinen staan enkele bomen. Tijdens de veldbezoeken bleek dat de vegetatie ten zuiden van Kon. Julianastraat 7-11 en 12-16, de struiken t.h.v. de achterzijde van Sluislaan 27 en de boom aan de achterzijde van Schielandstraat 68 door vogels en vleermuizen worden gebruikt. Verder was er weinig vegetatie in het plangebied aanwezig.

Figuur 6: Straatbeeld fase 1: links Sluislaan, rechts Schielandstraat.

Figuur 7: Straatbeeld fase 2: Schielandstraat 1-29 en rechts 40-68

3 Onderzoekskader

3.1 Europese en nationale richtlijnen

Binnen de Europese Unie vormen de Natura2000-gebieden een netwerk van beschermde natuur. Het doel van deze gebieden is het behoud van de biodiversiteit in Europa. Het beschermen van kwetsbare planten en dieren en hun leefgebieden is hierbij het uitgangspunt. Deze richtlijnen zijn in Europa uitgewerkt in de Vogel- en Habitatrichtlijn. In de Nederlandse wetgeving zijn deze geïmplementeerd in de Wet Natuurbescherming. Deze wet is van kracht geworden op 1 januari 2017. (Ministerie van Landbouw, 2020)

Voor de hele wijk is de toetsing aan de Wet natuurbescherming in oktober 2016 gerapporteerd. Dit onderzoek is in juli 2020 geactualiseerd. De actualisatie betreft de toetsing aan de sinds 2016 gewijzigde wetgeving (2017) en het gewijzigde beleid. In de actualisatie zijn aan bod gekomen:

- Wet natuurbescherming (Ministerie van Landbouw, 2020): Natura 2000-gebieden en soorten, stikstofbeleid, houtopstanden, algemene zorgplicht. Met betrekking tot soortenbescherming worden drie beschermingsregimes onderscheiden:
 - Europees beschermde soorten: 'Vogelrichtlijn (Wnb-vrl) en Habitatrichtlijn' (Wnb-hrl)
 - nationaal beschermde soorten: 'andere soorten' (Wnb- andere soorten), vogels en nesten.
- Natuurnetwerk Nederland
- Omgevingsbeleid Provincie Zuid-Holland (Omgevingsbeleid, 2019), (ProvincieZuidHolland, 2013)

In het kader van de Wet natuurbescherming zijn alle vogels beschermd. Tijdens het broedseizoen zijn de nesten van alle vogels beschermd en mogen niet verontrust worden. Nesten van sommige vogelsoorten zijn jaarrond beschermd. Ten aanzien van jaarrond beschermde nesten onderscheidt de Wnb vijf categorieën:

- 1) nesten die buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats;
- 2) nesten van koloniebroeders die jaarlijks dezelfde vaste broedplaats hebben;
- 3) nesten van vogels die niet in kolonie broeden maar wel jaarlijks dezelfde vaste broedplek hebben;
- 4) nesten van vogels die jaarlijks gebruik maken van hetzelfde nest;
- 5) en ten slotte nesten van vogels die geneigd zijn terug te keren naar de broedplek van het vorige jaar, maar wel flexibel genoeg zijn om zich elders te vestigen indien nodig.

De nesten van de vogelsoorten van categorie 1 t/m 4 zijn jaarrond beschermd. De nesten van de soorten in categorie (5) zijn jaarrond beschermd als er onvoldoende alternatieven zijn of als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Algemene zorgplicht (artikel 1.11 Wnb)

Voor Natura2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende planten- en diersoorten geldt de algemene zorgplicht. Deze bepaalt dat een ieder die weet dat zijn of haar handelen nadelige gevolgen kan hebben voor Natura2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en flora en/of fauna, deze handelingen achterwege dient te laten, of verplicht is om maatregelen te nemen (voor zover redelijkerwijs kan worden gevraagd) die deze negatieve gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken. De zorgplicht kan gezien worden als algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt.

3.2 Aanvullend ecologisch onderzoek Huismus, Gierzwaluw en vleermuizen

In het ecologisch onderzoek uit 2016 is aangegeven dat de bebouwing in de wijk een functie zou kunnen vervullen voor huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen. Het aanvullend onderzoek 2020 heeft tot doel te bepalen:

- a) Of betreffende soorten gebruik maken van de bebouwing in het plangebied;
- b) Indien dat het geval is, welk functie de gebouwen hebben voor de betreffende soorten: Verblijfsfunctie (voortplanting, zomerverblijf, paarverblijf of overwinteringsverblijf), foerageerfunctie of functie als vliegroute.
- d) Wat de omvang van de functie is: bijvoorbeeld in aantal exemplaren van de soort of het aantal broedgevallen, het aantal woningen of het areaal.

4 Resultaten onderzoek en toetsing

4.1 Methode

Het aanvullend ecologisch onderzoek in de woningen van fase 1 en fase 2 geeft inzicht in de functie die deze woningen, straten, tuinen en begroeiing hebben voor huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen. Het aanvullend onderzoek heeft tot doel te bepalen welke functie de woningen en de omliggende omgeving in het plangebied hebben voor de betreffende soorten:

functie	specificatie functie	Huismus	Gierzwaluw	Gewone dwergvleermuis	Ruige dwergvleermuis	Laatvlieger
verblijf	voortplantings- verblijf	X	X	X	X	X
	zomerverblijf			X	X	X
	paarverblijf			X	X	X
leefgebied	foerageren	X		X	X	X
	vliegroute			X	X	X

Onderzoek naar mogelijke winterverblijven voor vleermuizen maakte geen deel uit van de opdracht.

Indien een functie aan de orde is, is ook de omvang bepaald. Bijvoorbeeld in het aantal exemplaren van de soort, het aantal locaties in de woningen of het omliggende gebied (straten, tuinen en begroeiing).

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de actuele kennisdocumenten van BIJ12 voor

- Huismus (BIJ12, Huismus, *Passer domesticus*, Kennisdocument versie 1.0, 2017)
- Gierzwaluw (BIJ12, Gierzwaluw, *Apus apus*, Kennisdocument versie 1.0, 2017)
- en vleermuizen (BIJ12, Gewone dwergvleermuis, *Pipistrellus pipistrellus*, Kennisdocument versie 1.0, 2017), (BIJ12, Ruige dwergvleermuis, *Pipistrellus nathusii*, Kennisdocument, versie 1.0, 2017)
- Voor vleermuizen is het Vleermuisprotocol 2017 van de Gegevensautoriteit Natuur (2017). gevolgd.
- Aangevuld met achtergrondinformatie van de Laatvlieger via www.vleermuis.net. (Laatvlieger, 2020)

In de maanden mei t/m september 2020 hebben deskundige medewerkers van ecologisch adviesbureau Watersnip Advies meerdere veldbezoeken gebracht binnen de voorgeschreven tijdsperioden voor bovengenoemde soorten. Indien mogelijk zijn veldbezoeken gecombineerd. Tijdens één veldbezoek zijn dan waarnemingen gedaan met betrekking tot meerdere soorten.

Datum	Tijdstip	Weersomstandigheden	Soort
25-mei	11.00-13.00	20°C, matige wind	Huismus, Gierzwaluw
2-jun	21.40-23.30	15°C na warme dag van 25°C, wind W2, sluierbewolking	Huismus, Gierzwaluw, vleermuizen
11-jun	9.30-10.45	14°C, bewolkt, wind < 1bft (windstil), enkele druppels	Huismus, Gierzwaluw
16-jun	vervallen	zware regenbuien	Ruige dwvl, Gewone dwvl, Laatzvlieger, Gierzwaluw
7-jul	3.30-5.30	10°C, windstil en droog	Ruige dwvl, Gewone dwvl, Laatzvlieger
18-aug	21.45-23.45	19°C, wind < 1bft (windstil), droog	Laatzvlieger
15-sep	21.30-23.15	van 24 naar 22°C, wind < 2bft (bijna windstil), droog	Ruige dwvl, Gewone dwvl, Laatzvlieger

De resultaten van deze bezoeken zijn verwerkt tot korte veldverslagen die vervolgens zijn gebruikt als basis voor hoofdstuk 4 'Resultaten'.

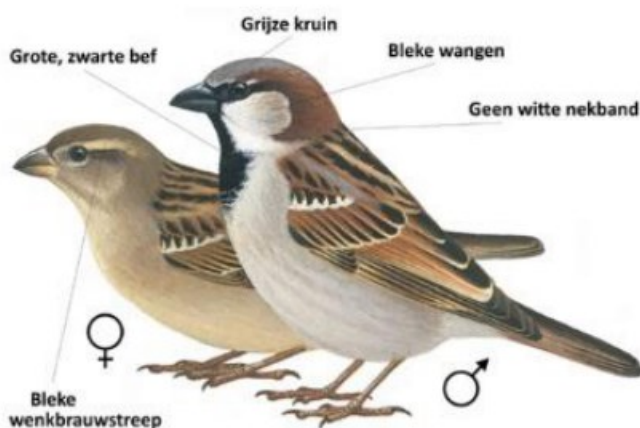
4.1.1 Onderzoek Huismus

De Huismus is een beschermde inheemse diersoort. De Huismus is in de laatste twintig jaar sterk in aantal afgenomen. Inmiddels is er een landelijke afname van meer dan 50% van het aantal broedparen. Oorzaken van de afname zijn het verlies aan goede nestplaatsen door woningisolatie of het gebruik van platte pannen op daken, de groei van steden en veranderingen in de landbouw voor de voorziening van hun voedsel, de verstening van tuinen en woonwijken en het verdwijnen van hagen en bosjes als verzamelplaatsen. Nesten van de Huismus zijn jaarrond beschermd omdat de Huismus elk broedseizoen op dezelfde plek broedt (categorie 2).

Het onderzoek naar de Huismus is uitgevoerd volgens het Kennisdocument Huismus. Aanvullend is gebruik gemaakt van het 'Soortinventarisatieprotocol Huismus' opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus (protocolen', 2017). Het onderzoek is uitgevoerd door gekwalificeerde medewerkers van Watersnip Advies met ervaring in het inventariseren van huismussen.

De huizenblokken, tuinen en omgeving zijn beoordeeld op elementen van de functionele leefomgeving van huismussen. Hiertoe behoren plekken waar geslapen en gevoerd kan worden als struiken, hagen en kruidenrijke vegetaties. Ook plekken waar gedronken of gebaad kan worden, of waar een stofbad genomen kan worden behoren hiertoe.

Huismussen broeden onder dakpannen. Een zingend mannetje in de dakgoot is een indicatie voor de locatie van het nest. Vliegende mussen zijn gevolgd om te achterhalen waar ze onder het dak schieten. Indien er meerdere vogels rondvlogen is het aantal geteld. Jonge mussen (nog weinig kleur in de veren) maken een hoop lawaai en proberen aandacht te krijgen van de ouders voor voedsel. Vaak met open bek en fladderende vleugels op een tak oid.

Figuur 8: Kenmerken Huismus vrouw en man

Om huismussen uit te sluiten zijn vier veldbezoeken met een tussenperiode van 10 dagen noodzakelijk. Minimaal één veldbezoek dient voor 20 juni te hebben plaatsgevonden. Tijdens het eerste veldbezoek bleek dat huismussen aanwezig zijn. De vervolfbezoeken dienden ter completering en specificering van de bevindingen op 26 mei.

Veldbezoeken huismus

De feitelijke data van de huismusinventarisaties waren afhankelijk van de weersomstandigheden:

<i>Datum</i>	<i>Tijdstip</i>	<i>Veldbezoek</i>	<i>Gericht op de volgende functies voor huismussen</i>
25-mei	11.00-13.00	1	broedterritoria + foerageren
2-jun	21.40-23.30	2	broedterritoria + foerageren
11-jun	9.30-10.45	3	broedterritoria + foerageren

4.1.2 Onderzoek Gierzwaluw

De Gierzwaluw is een beschermde inheemse diersoort. De Gierzwaluwen zijn voor hun nest afhankelijk van (oude) gebouwen met geschikte holtes zoals onder de dakgoot, achter een regenpijp, dakkapel, dakpan of een gat in de muur. Nesten van de Gierzwaluw zijn het gehele jaar beschermd, omdat zij elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden (categorie 2). De Gierzwaluwen vangen hun voedsel in de lucht boven dorpen en steden in luchtlagen waar zich veel insecten bevinden. De Gierzwaluw is een lange-afstandstrekker die in de winter in het gebied tussen Mali, Congo en Mozambique verblijft.

Het onderzoek naar de Gierzwaluw is uitgevoerd aan de hand van het Kennisdocument Gierzwaluw. Het onderzoek is uitgevoerd door deskundige medewerkers van Watersnip Advies met ervaring in het inventariseren van gierzwaluwen.

Gierzwaluwen brengen een belangrijk deel van de dag door in de lucht. Rond zonsondergang komen ze 'thuis' naar het nest. Eerst vliegen ze boven de wijk, maken duikvluchten lager in de wijk tussen de huizenblokken door en ineens zijn ze verdwenen. Vliegende vogels zijn gevolgd om te kunnen waarnemen waar ze de gebouwen inschieten. Vaak is het ook zo dat ze voordat ze het nest inschieten daarvoor enkele malen bijna het nest invliegen. Dus

veel vluchtbewegingen bijna tegen de wand (het zo genaamde 'bouncen') aan kan duiden op een locatie. Ze scheren vaak in groepjes boven de bebouwing zonder dat duidelijk is waar ze precies broeden. De aanwezigheid van een nest wordt waargenomen middels nestentelling en door het tellen en interpreteren van laagvliegende vogels met nest-indicerend gedrag.

Om gierzwaluwen uit te sluiten zijn drie veldbezoeken met een tussenperiode van 10 dagen noodzakelijk. Eén van deze veldbezoeken dient tussen 20 juni en 7 juli plaats te vinden.

Veldbezoeken Gierzwaluw

Tijdens het eerste veldbezoek op 26 mei bleek dat gierzwaluwen aanwezig zijn. De vervolgb bezoeken dienden ter completering en specificering van de bevindingen op 26 mei. De feitelijke data van de gierzwaluwinventarisaties waren mede afhankelijk van de weersomstandigheden:

<i>Datum</i>	<i>Tijdstip</i>	<i>veldbezoek</i>	<i>Gericht op de volgende functie voor gierzwaluwen</i>
25-mei	11.00-13.00	1	broedterritoria
2-jun	21.40-23.30	2	broedterritoria
11-jun	9.30-10.45	3	broedterritoria

Tijdens deze veldbezoeken zijn voldoende waarnemingen gedaan om de locaties en omvang te kunnen vaststellen. Gepland veldbezoek op 16 juni heeft niet plaatsgevonden vanwege slecht weer. Op 7 juli is een ochtendbezoek voor vleermuizen uitgevoerd. Rond 5.30 uur waren gierzwaluwen nog niet actief.

4.1.3 Onderzoek vleermuizen

In Nederland komen circa 16 verschillende soorten vleermuizen voor, waarvan 7 soorten min of meer algemeen zijn en 9 soorten zeldzaam tot zeer zeldzaam. Daarnaast zijn 3 soorten uit Nederland verdwenen en 2 soorten als dwaalgast waargenomen. Vleermuissoorten stellen ieder specifieke eisen aan hun leefomgeving en verblijfplaatsen. Zo zijn er soorten die voornamelijk voorkomen in bosgebied en soorten die een min of meer verstedelijkte omgeving prefereren. Daarnaast zijn er soorten die gedurende de dag in bomen of in gebouwen verblijven.

Het onderzoek naar vleermuizen wordt uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2017 Gegevensautoriteit Natuur. De kennisdocumenten Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis zijn gehanteerd voor achtergrond informatie over de betreffende soorten. Voor de Laatvlieger is informatie opgehaald via de website www.vleermuis.net

De rapportage 'Actualisatie Ecologisch onderzoek 50-er jaren wijk Moordrecht' geeft aan dat op 0-1 km van de planlocatie de beschermde vleermuissoorten Gewone dwergvleermuis en een andere, nog niet bepaalde dwergvleermuissoort voorkomen in de omgeving van het plangebied. Op een afstand van 1-5 km zijn de soorten Gewone/Grijze grootvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis en Ruige dwergvleermuis (allen wnb-hrl) waargenomen. In het ecologische onderzoek van 2016 zijn de soorten Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger genoemd. In het plangebied zijn enkel de vaste rust- en verblijfplaatsen van toepassing. In eerste instantie richt het onderzoek zich op kraamverblijfplaatsen, zomerverblijfplaatsen en paarverblijfplaatsen. Indien het onderzoek aanleiding geeft tot de aanwezigheid van een winterverblijfplaats zal dat worden vermeld.

Het onderzoek naar het voorkomen van vleermuizen en het gebruik van de gebouwen en de vegetatie door vleermuizen binnen het plangebied is uitgevoerd volgens de methode genoemd in het vleermuisprotocol. Het onderzoek is gericht op het uitsluiten of aantonen van de volgende verblijfplaatsen:

- Kraamverblijfplaatsen
- Zomerverblijfplaatsen
- Paarverblijfplaatsen

Kraamverblijfplaatsen en zomerverblijfplaatsen

Kraamverblijfplaatsen worden in het voorjaar/begin zomer gebruikt door grote groepen dragende en zogende vrouwelijke dieren. Zomerverblijfplaatsen worden gebruikt door kleinere groepen of solitaire dieren die niet actief zijn in de voortplantingscyclus. Monitoring van deze beide verblijfplaatsen kan parallel plaats vinden, echter is de periode voor kraamverblijfplaatsen korter. Er is op vleermuizen geïnventariseerd middels zicht en geluid. De visuele inspectie is uitgevoerd door de panden te observeren op in- en uitvliegbewegingen. Tevens is gebruik gemaakt van een batdetector en opname apparatuur om soorten te kunnen onderscheiden.

Paarverblijfplaatsen

Paarverblijfplaatsen worden in het najaar gebruikt om zich in voort te planten. Mannetjes baken een territorium af door al vliegend de sociale roep te verspreiden. Rond de toegang van het paarverblijfplaatsen wordt vaak door meerdere dieren op korte afstand gevlogen, ook wel zwermen genoemd. Er is op paarverblijfplaatsen geïnventariseerd middels zicht en geluid. De visuele inspectie is uitgevoerd door de panden te observeren op in- en uitvliegbewegingen. Tevens is gebruik gemaakt van een batdetector en opname apparatuur om soorten en typen roepen te kunnen onderscheiden.

Vleermuizen kunnen de gebouwen in de loop van het jaar voor meerdere doeleinden gebruiken. Daarom zijn er, verspreid over het jaar meerdere momenten van waarnemen. In de periode 15 mei-15 juli worden de locaties als zomerverblijf of kraamverblijf gebruikt. Vanaf 1 augustus tot 15 oktober worden de locaties als paarverblijf of zwermplaats gebruikt. Voor het waarnemen van vleermuizen wordt gebruik gemaakt van de batdetector. Het voor de mens onhoorbare geluid van de vleermuis wordt daarmee omgezet naar een geluid dat we wel kunnen horen. Iedere vleermuis heeft een eigen 'roep'. Dit in combinatie met de frequentie geeft een goed beeld van de soort en de functie. In het plangebied lag de focus op de Laatvlieger (25kHz), Gewone dwergvleermuis (45kHz) en Ruige dwergvleermuis (37kHz). In het veld is het vaak dat je eerst met de detector een signaal opvangt en dat je daarna de vleermuis kan zien. Ook bij vleermuizen gaat het erom dat je kan waarnemen dat de vleermuizen de gebouwen gebruiken. Als een vleermuis veel langs/tegen de wand vliegt, dan is de kans groot dat hij daar ook ergens naar binnen kan.

Op basis van het protocol zijn een aantal inventarisatierondes nodig, enkele in de zomerperiode (waarbij onderzoek plaatsvindt naar kraamverblijven, zomerverblijven, foerageergebied en vliegroutes) en enkele in de nazomer en in het najaar (waarbij onderzoek plaatsvindt naar paarverblijven, foerageergebied en vliegroutes). Deze bezoeken duren 2 uur en zijn door 2 personen uitgevoerd. Eén van de zomerbezoeken dient plaats te vinden in de ochtendschemer. Op dat tijdstip zwermen vleermuizen enige tijd alvorens hun verblijfplaats binnen te gaan.

Veldbezoeken vleermuizen

<i>Datum</i>	<i>Tijdstip</i>	<i>Veldbezoek</i>	<i>Gericht op de volgende functies voor vleermuizen</i>	<i>Soort</i>
2-jun	21.40-23.30	1	Kraam- + zomerverblijf	Ruige dwvl, Gewone dwvl, Laatvlieger
7-jul	3.30-5.30	2	Kraam- + zomerverblijf	Ruige dwvl, Gewone dwvl
18-aug	21.45-23.45	3	Paarverblijf + zwermplaats	Laatvlieger
15-sep	21.30-23.15	4	Paarverblijf + zwermplaats	Ruige dwvl, Gewone dwvl, Laatvlieger

Het geplande veldbezoek op 16 juni heeft niet plaatsgevonden vanwege zeer zware regenbuien.

Er is gebruik gemaakt van de volgende materialen:

- D200 batdetector
- Geluidsopnamen zijn gedaan op een smartphone
- Herkenning van Nederlandse Vleermuissoorten aan hun Geluid (CD + boek) van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierenbescherming. (VZZ, 2001)
- Sterke zaklamp

De resultaten van het veldbezoek zijn vastgelegd in veldverslagen welke vervolgens de basis vormen voor de rapportage.

4.2 Bevindingen Huismus

De huizenblokken, tuinen en omgeving zijn beoordeeld op elementen van de functionele leefomgeving van huismussen. Er is op huismussen geïnventariseerd middels zicht en geluid. Er is geïnventariseerd op zang van de mannetjes en invliegend op locaties.

4.2.1 Veldbezoek 1 25 mei 2020

20°C, matige wind, van 10.45 tot 13.00uur

Rond de huizenblokken, aan de straat- en tuinzijde is erg weinig groen aanwezig. Hier een daar een boom en wat struiken. Het is een stenige, verharde omgeving. De afgelopen tijd is het erg droog geweest. Dit is zichtbaar in de tuinen. Er zijn diverse verlaten hoekjes of stukken waar zanderige plekjes zijn. Ideaal voor huismussen om een zandbad in te nemen. Dit gedrag is echter niet waargenomen.

Aan de achterzijde van de woningen zijn veel mussen waargenomen. Mannetjes in dakgoten, regelmatig ook zingend.

In de zuidwesthoek, thv. Schiellandstraat 68 veel exemplaren. In de directe omgeving staat een grote boom en is er een geringe hoeveelheid kleinere vegetatie.

Ook aan de zijde van de Sluislaan zaten mannetjesmussen in de dakgoot. Op het meest zuidelijke blokje woningen zaten er zelfs vijf. In de ligusterstruik werd volop gekwetter waargenomen.

Figuur 9: Koningin Julianastraat 7-11

Sluislaan1-5

Figuur 10: Achterzijde Sluislaan thv nr. 27, struiken en hagen

Figuur 11: Achterzijde Schiellandstraat thv 68

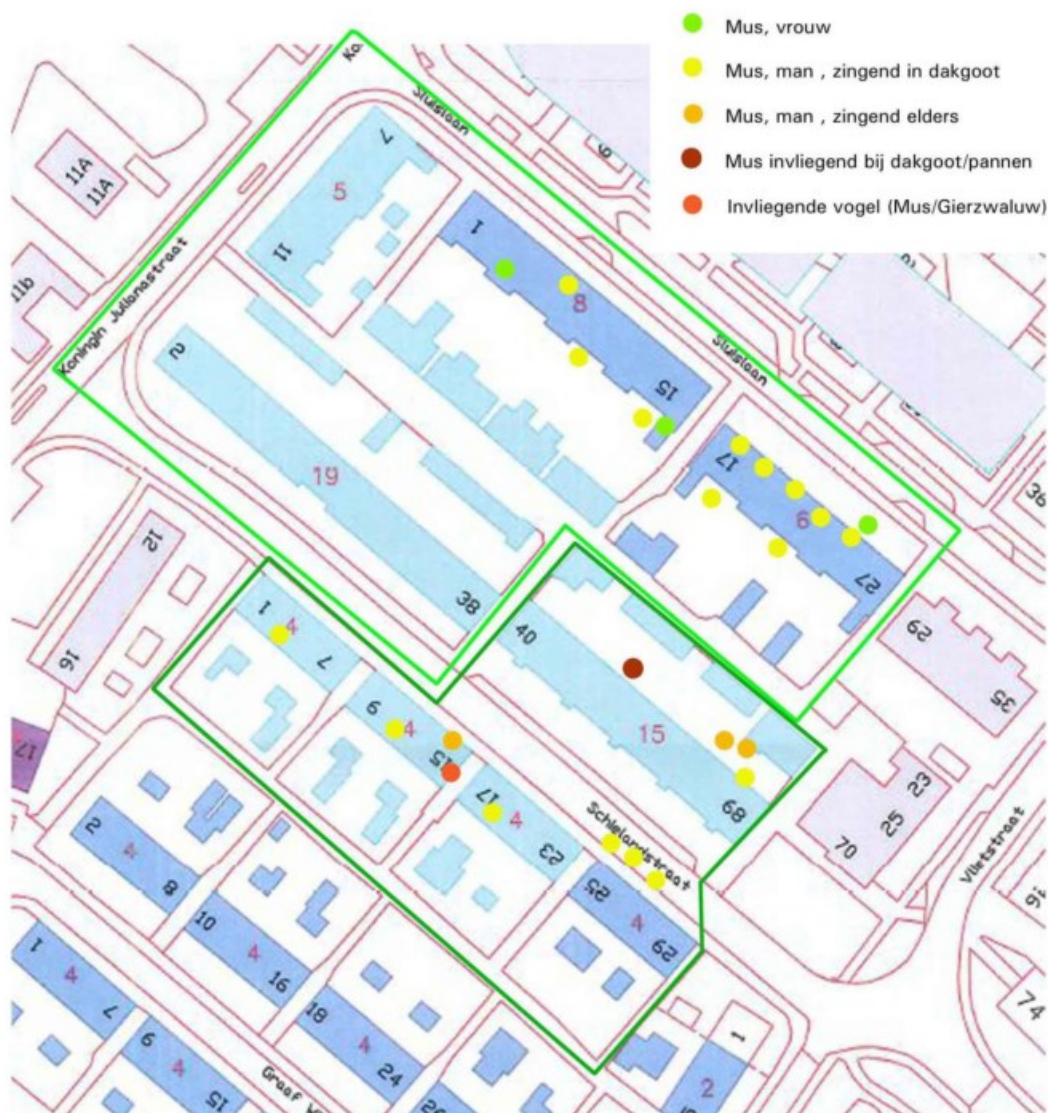
thv 50

Figuur 12: Achterzijde Schiendstraat 40-68 2-38

Waarnemingen 50-er jaren wijk Moordrecht fase 1 en fase 2

Dagbezoek, 25 mei 2020 11.00-13.00uur

Figuur 13: Waarnemingen mussen 25 mei

4.2.2 Veldbezoek 2 2 juni 2020

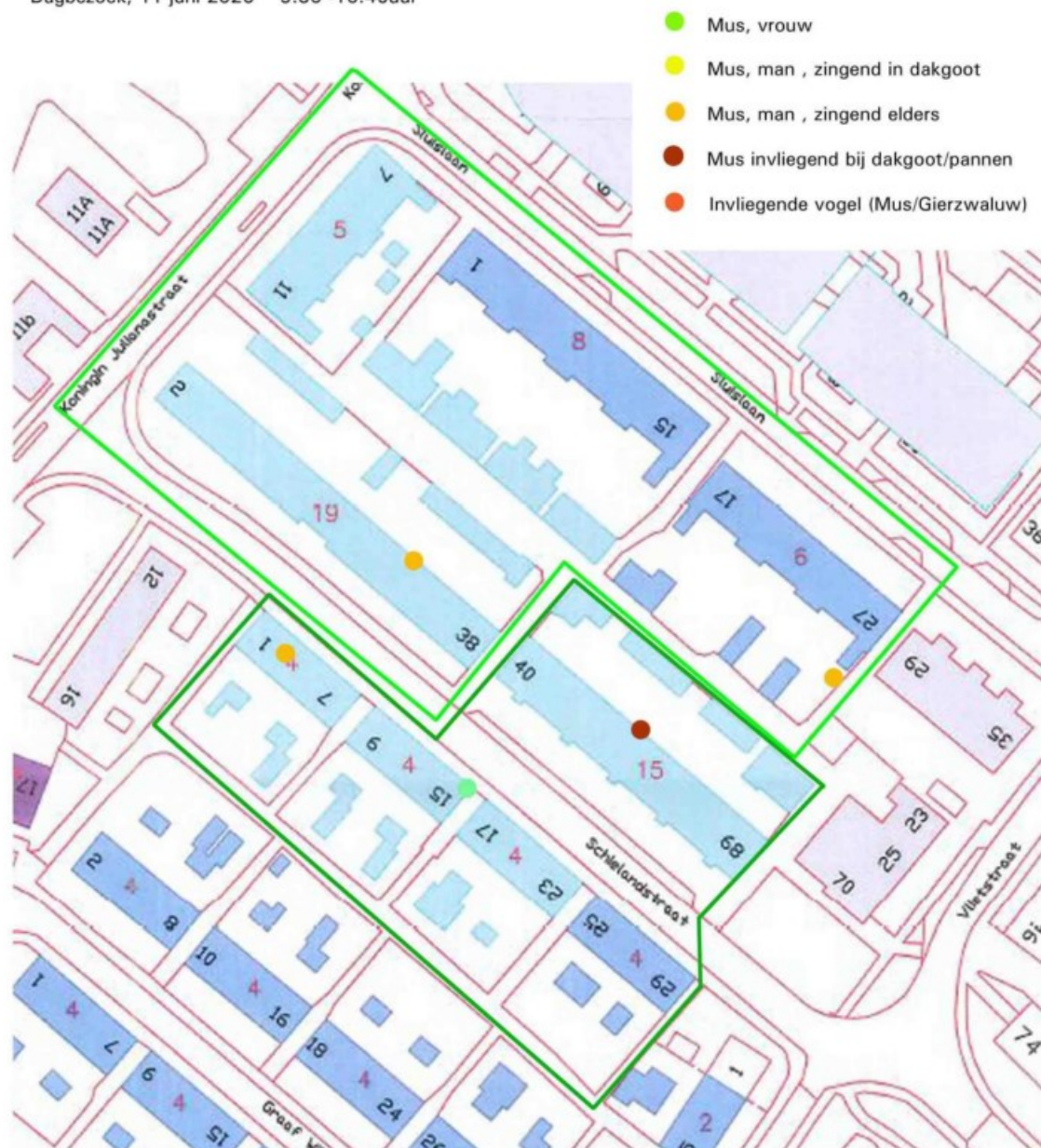
21.40-23.30 uur, weersomstandigheden: 15°C na warme dag van 25°C, wind W2, sluierbewolking

Tijdens dit veldbezoek is er **geen enkele waarneming** van huismussen gedaan. Het kaartbeeld van dit veldbezoek is derhalve niet gegeven.

4.2.3 Veldbezoek 3 11 juni 2020

Waarnemingen 50-er jaren wijk Moordrecht fase 1 en fase 2

Dagbezoek, 11 juni 2020 9.30 - 10.45 uur

Figuur 14: Waarnemingen mussen 11 juni

Opvallend: maar enkele mussen waargenomen, dit in tegenstelling tot de waarneming op 26 mei. Verder is het heel stil in de wijk, weinig gezang. Dit geldt ook voor andere vogelsoorten.

4.2.4 Samenvattende resultaten veldbezoeken

Huismus		aantal fase 1			max aantal
		11-jun	2-jun	25-mei	
man	in dakgoot	0	0	10	10
man	zingend elders	2	0	0	2
man/vrouw	invliegend=verblijf	0	0	0	0
vrouw		0	0	3	3

Huismus		aantal fase 2			max aantal
		11-jun	2-jun	25-mei	
man	in dakgoot	0	0	7	7
man	zingend elders	1	0	3	3
man/vrouw	invliegend=verblijf	1	0	2	2
vrouw		1	0	0	1

De waarnemingen 'man in dakgoot' en 'man/vrouw invliegend' worden geteld als nestlocatie / broedterritorium. Van de overige waarnemingen kan niet worden vastgesteld of die betrekkingen hebben op een broedgeval.

De boom ter hoogte van Schielandstraat 68 en de struiken aan de achterzijde van de Sluislaan vervullen een belangrijke functie als verzamelplaats en communicatiepunt. Ook de zanderige plekken diverse locaties in de achtertuinen en poort zijn van belang. Deze groenelementen en zanderige plekken maken daarmee deel uit van het functionele leefgebied van de huismussen.

4.3 Bevindingen Gierzwaluw

Er is op gierzwaluwen geïnventariseerd middels zicht en geluid.

Boven dit deel van de wijk vlogen veel gierzwaluwen laag over de woningen: 10-15 stuks

Figuur 15: Achterzijde Schielandstraat 2-38 met gierzwaluwen boven de bebouwing

Figuur 16: Schielandstraat 15-17

gaten in kopgevel, o.a. 1, 7-9, 15-17

Figuur 17: gaten in kopgevel Schielandstraat 18-20, links één van de weinige bomen in de straat

Figuur 18: Achterzijde Schielandstraat 2-38

gaten in kopgevel Schielandstraat 18-20

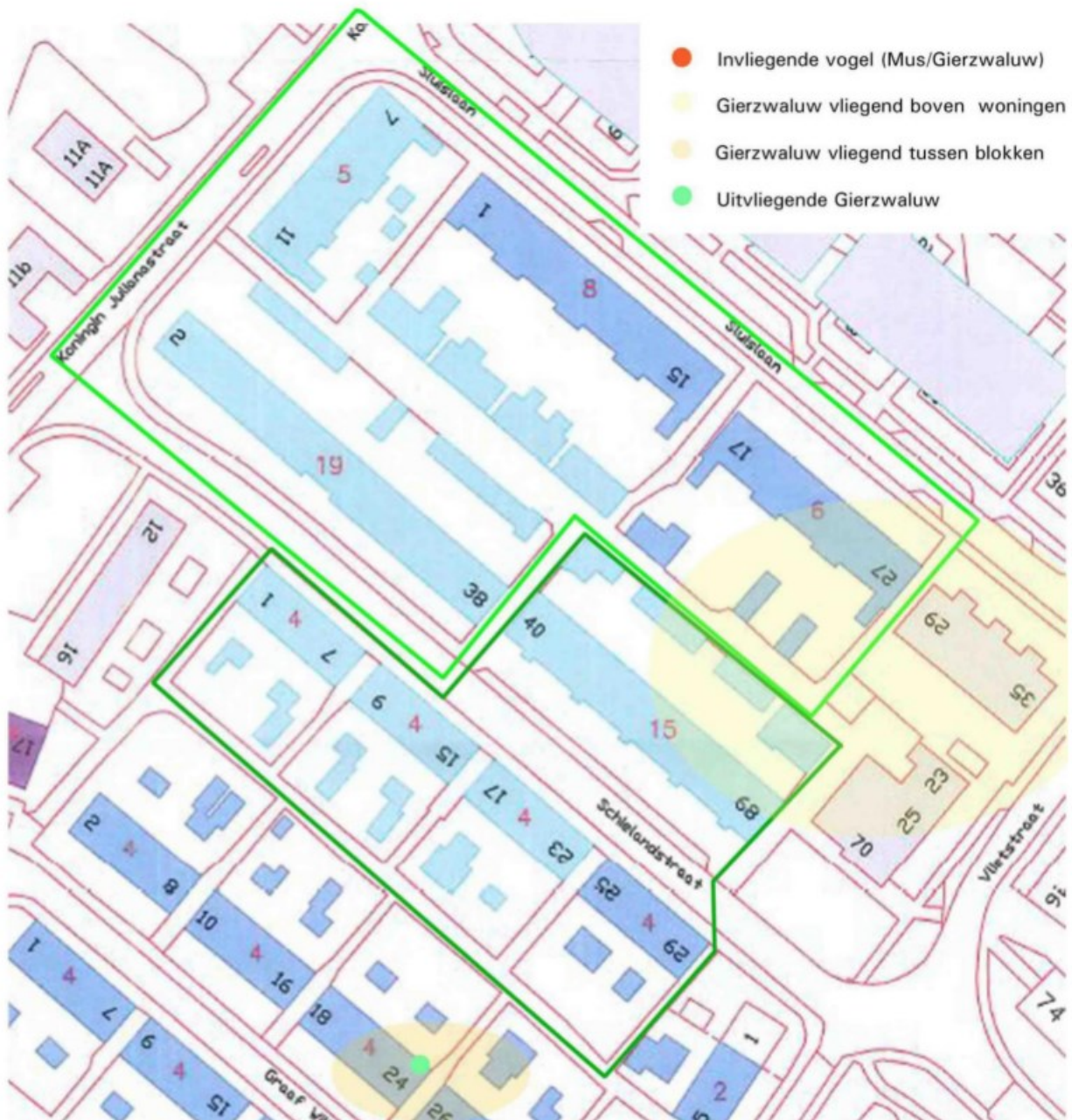
4.3.1 Veldbezoek 1 25 mei 2020

20°C, matige wind, van 10.45 tot 13.00uur

In de nabijheid van fase 1 en fase 2 zijn twee groepen vliegende gierzwaluwen waargenomen met respectievelijk 8 en 10 exemplaren.

Waarnemingen 50-er jaren wijk Moordrecht fase 1 en fase 2

Dagbezoek, 25 mei 2020 11.00-13.00uur

Figuur 19: Waarnemingen gierzwaluwen 25 mei

4.3.2 Veldbezoek 2 2 juni 2020

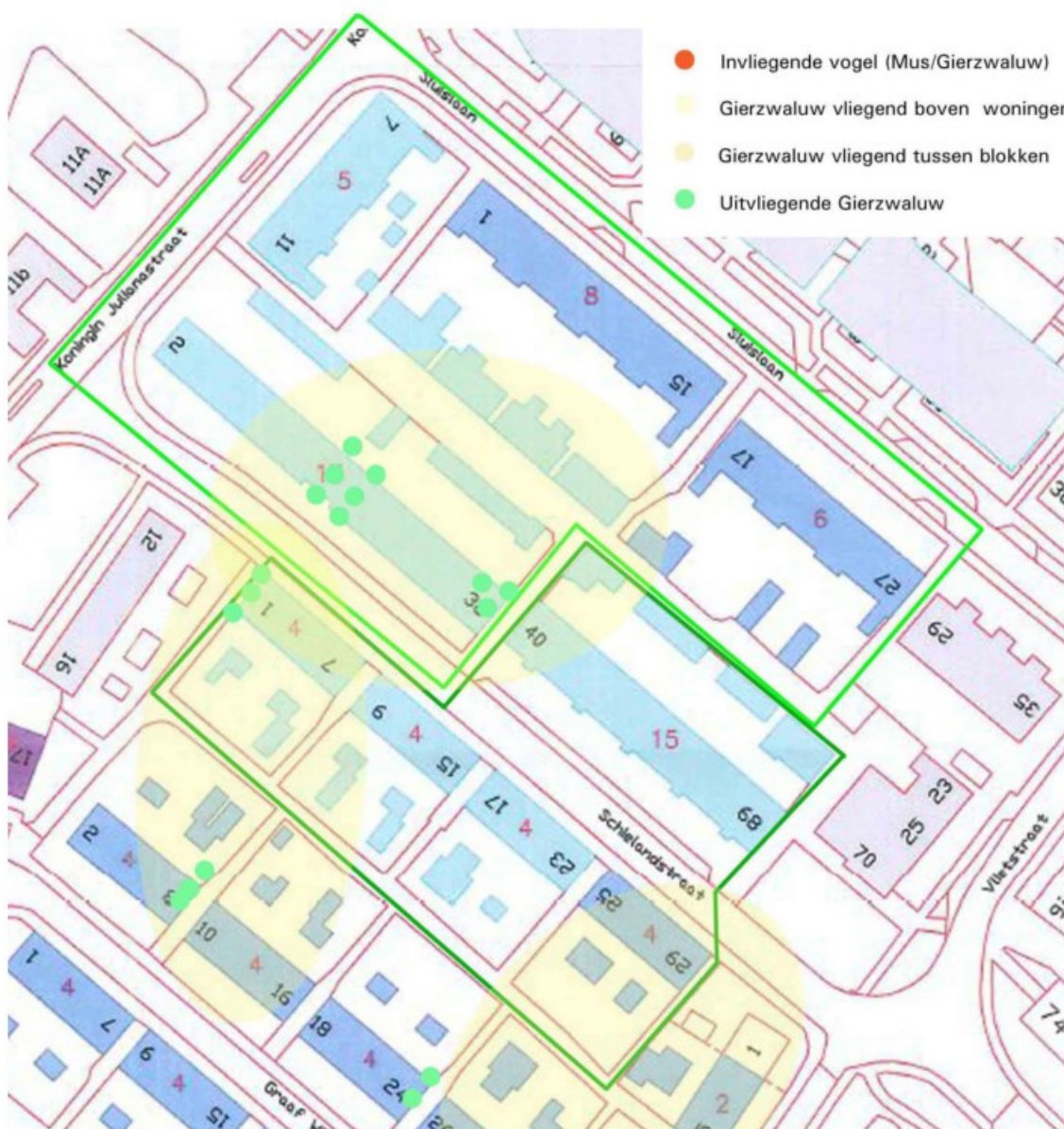
21.40-23.30 uur, weersomstandigheden: 15°C na warme dag van 25°C, wind W2, sluierbewolking

Op de kopgevels van de huizenblokken in de Schiellandstraat zijn 3 gaten aangebracht. Bij nrs. 20, 22 en 36 vlogen gierzwaluwen (zo'n 8 stuks) laag tussen de blokken door, met bewegingen richting de wanden.

Ook op de oneven nummers zitten gaten in de kopgevels van de huizenblokken in de Schiellandstraat. Bij nr. 1 waren alle gaten bewoond; in- en uitvliegende gierzwaluwen zijn hier waargenomen.

Waarnemingen 50-er jaren wijk Moordrecht fase 1 en fase 2

Avondbezoek 2 juni 2020 21.40-23.30uur

Figuur 20: Waarnemingen gierzwaluwen 2 juni

4.3.3 Veldbezoek 3 11 juni 2020

9.30-10.45uur, 14°C, bewolkt, wind < 1bft (windstil), enkele druppels

Geen enkele waarneming. Het was op deze ochtend overall heel rustig in de wijk.

4.3.4 Samenvattende resultaten veldbezoeken

Gierzwaluw		aantal fase 1			max aantal
		11-jun	2-jun	25-mei	
	vliegend	0	15	8	15
	verblijf	0	9	0	9

Gierzwaluw		aantal fase 2			max aantal
		11-jun	2-jun	25-mei	
	vliegend	0	0	10	10
	verblijf	0	3	0	3

4.4 Bevindingen vleermuizen

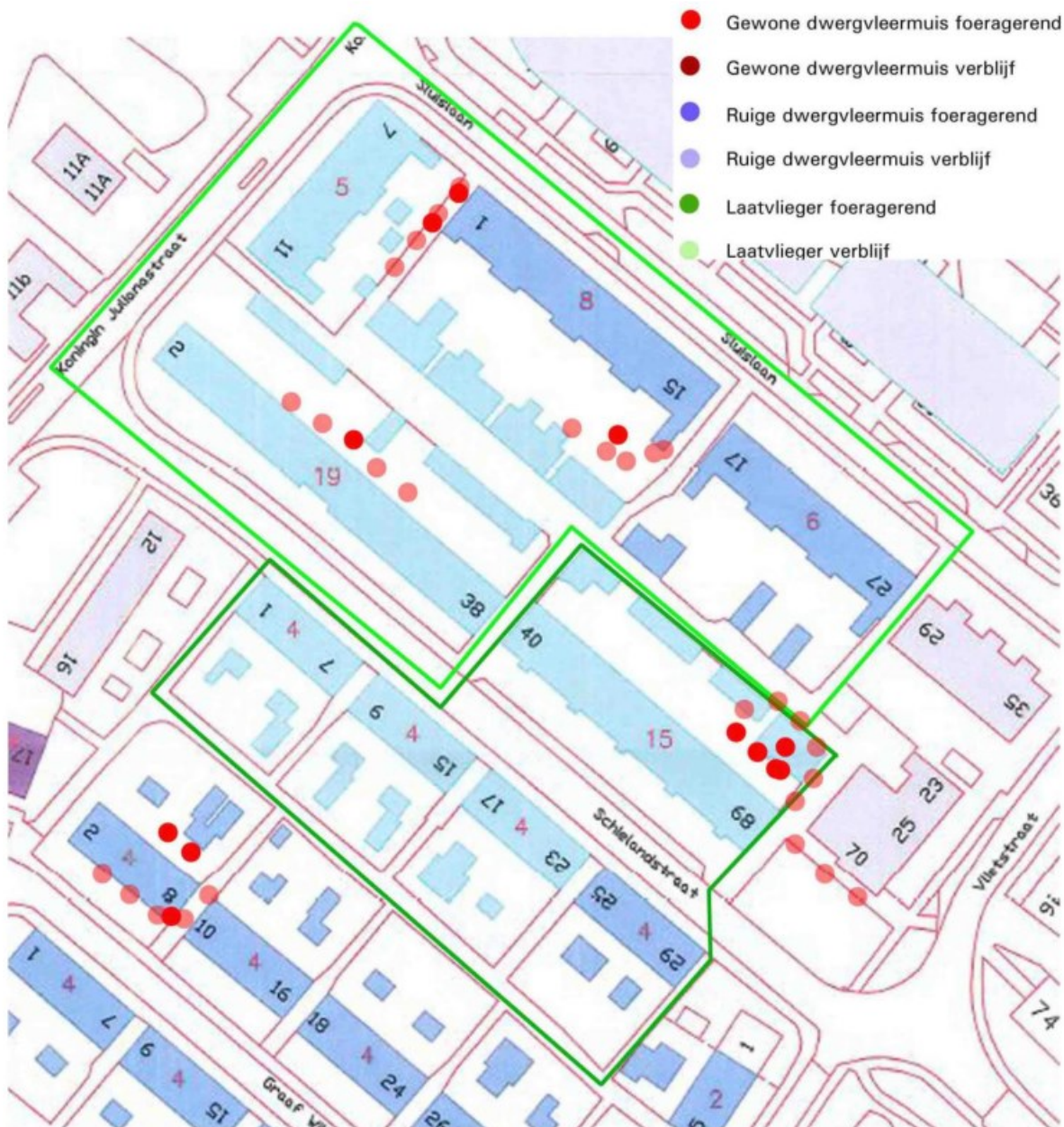
4.4.1 Veldbezoek 1 2 juni 2020

21.40-23.30 uur, weersomstandigheden: 15°C na warme dag van 25°C, wind W2, sluierbewolking

Een enkele foeragerende Gewone dwergvleermuis waargenomen boven de achtertuinen.
Rond 22.00uur 2 stuks Gewone dwergvleermuis aan de achterzijde van Koningin Julianalaan 7 en 9. Foeragerend om bomen en struiken in achtertuinen.
Later aan de achterzijde van Schiellandstraat 4 stuks Gewone dwergvleermuis foeragerend

Waarnemingen 50-er jaren wijk Moordrecht fase 1 en fase 2

Avondbezoek 2 juni 2020 21.40-23.30uur

Figuur 21: Waarnemingen vleermuizen 2 juni

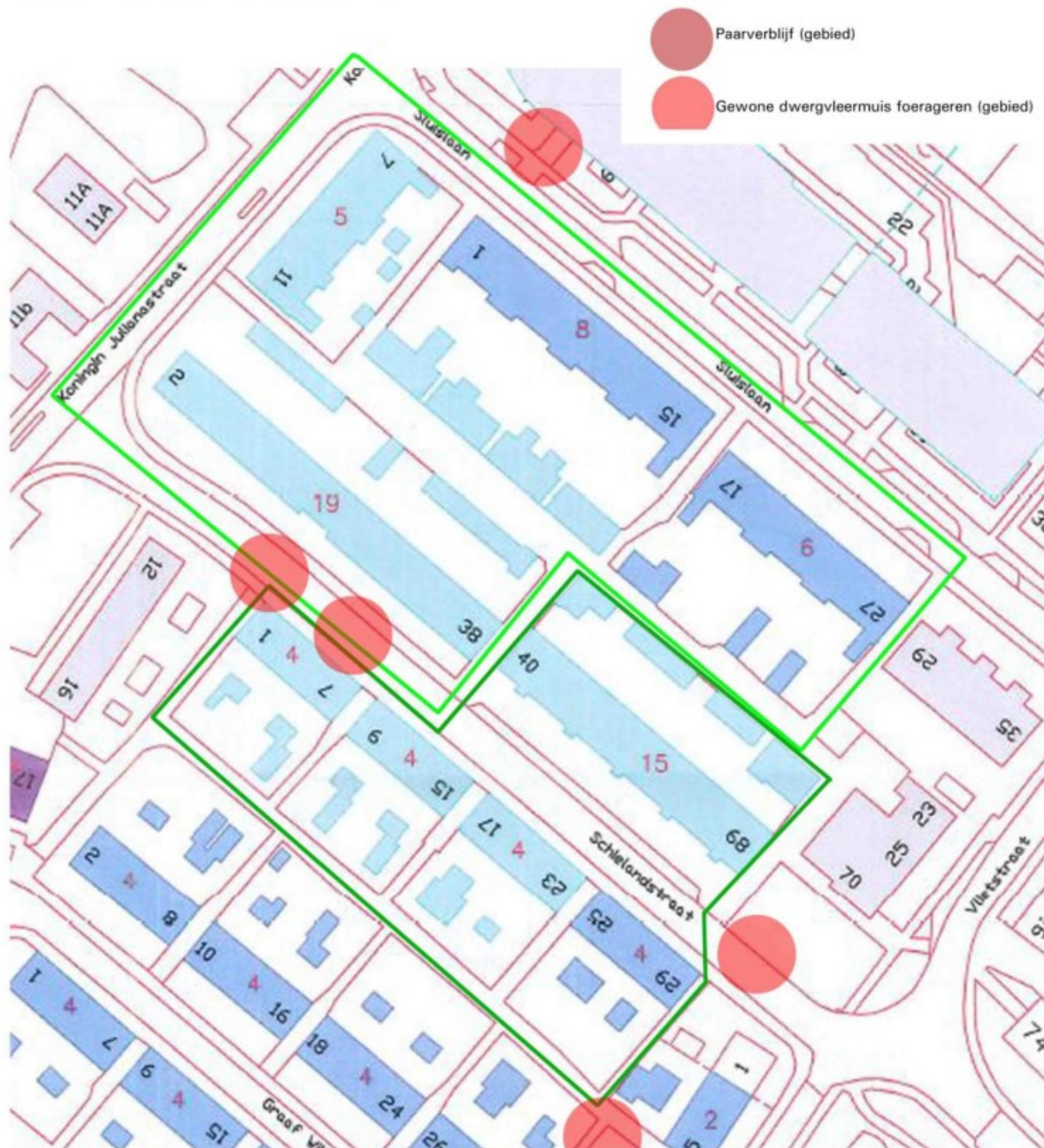
Figuur 22: Waarnemingen vleermuizen 2 juni – ondergrond: satelliet opname

4.4.2 Veldbezoek 2 7 juli 2020

3.00-5.30uur, weersomstandigheden 10°C, windstil en droog

Waarnemingen 50-er jaren wijk Moordrecht fase 1 en fase 2

Ochtendbezoek 7 juli 2020 3.00-5.30uur

Figuur 23: Waarnemingen vleermuizen 7 juli

In het plangebied van fase 1 is in de Sluislaan 1x een vliegende Gewone dwergvleermuis waargenomen.

In het plangebied van fase 2: is in de Schiellandstraat om 3.20 en 3.40uur 1x een vliegende Gewone dwergvleermuis waargenomen. Om 3.25 1x een Gewone dwergvleermuis aan de achterzijde van nr. 68

Verder zijn er in het plangebied geen waarnemingen gedaan.

Vleermuizen waren wel actief. Tegen de noordgevel van Vlietstraat 14 waren zo'n 7-10 Gewone dwergvleermuizen volop actief. Cirkelend voor de gevel, de wand en boeiboorden aantikkend. Vleermuizen verdwenen achter het boeiboord. Rond de Singel parallel aan de Drost IJssermanssingel zijn een aantal keer enkele malen geluiden van Gewone dwergvleermuis opgevangen. Deze locaties maken geen deel uit van het plangebied.

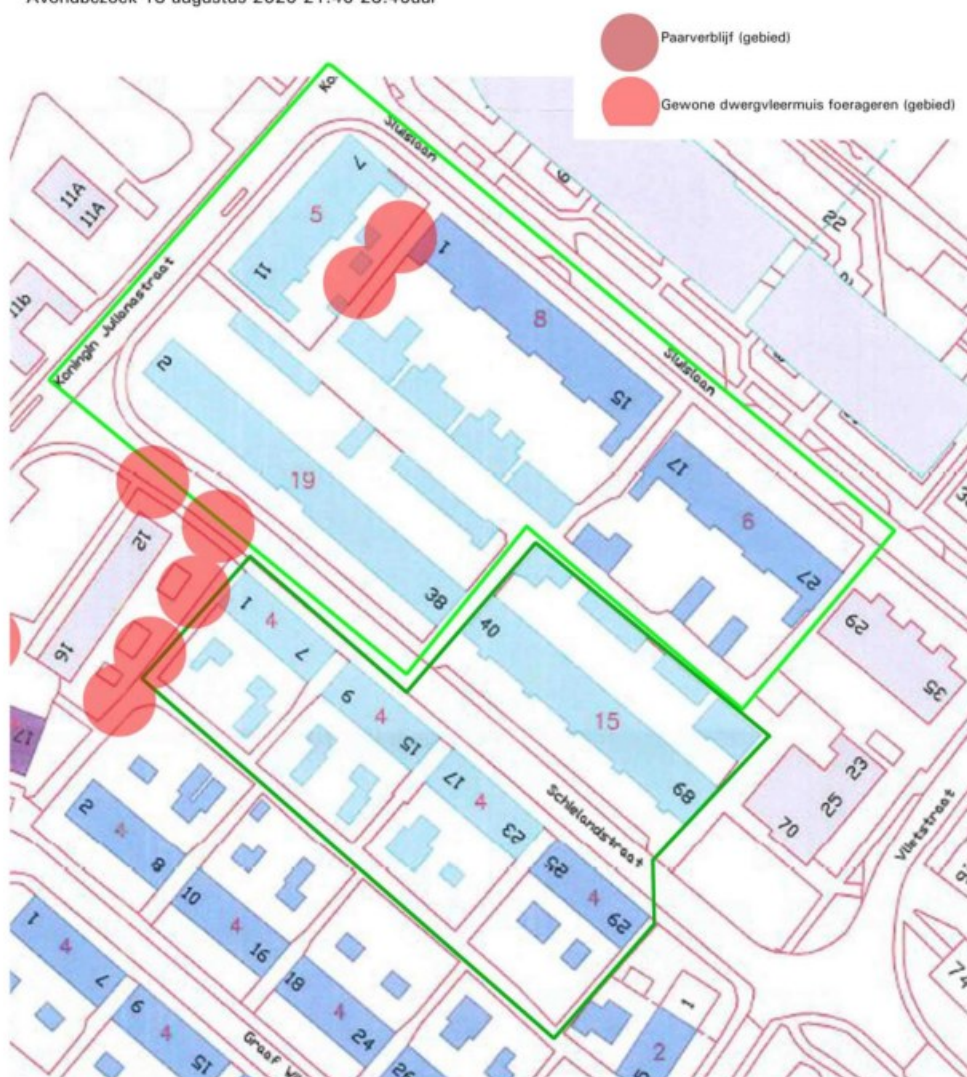
4.4.3 Veldbezoek 3 18 augustus 2020

21.45-23.45uur, weersomstandigheden 19°C, wind < 1bft (windstil), droog.

In het plangebied zijn op twee locaties geluidswaarnemingen gedaan. Er zijn geen exemplaren visueel waargenomen. Alleen waarnemingen op 45kHz. Het betreft waarnemingen van Gewone dwergvleermuis. Alleen korte signalen; langs vliegend.

Waarnemingen 50-er jaren wijk Moordrecht fase 1 en fase 2

Avondbezoek 18 augustus 2020 21.45-23.45uur

Figuur 24: Waarnemingen vleermuizen 18 augustus

4.4.4 Veldbezoek 4 15 september 2020

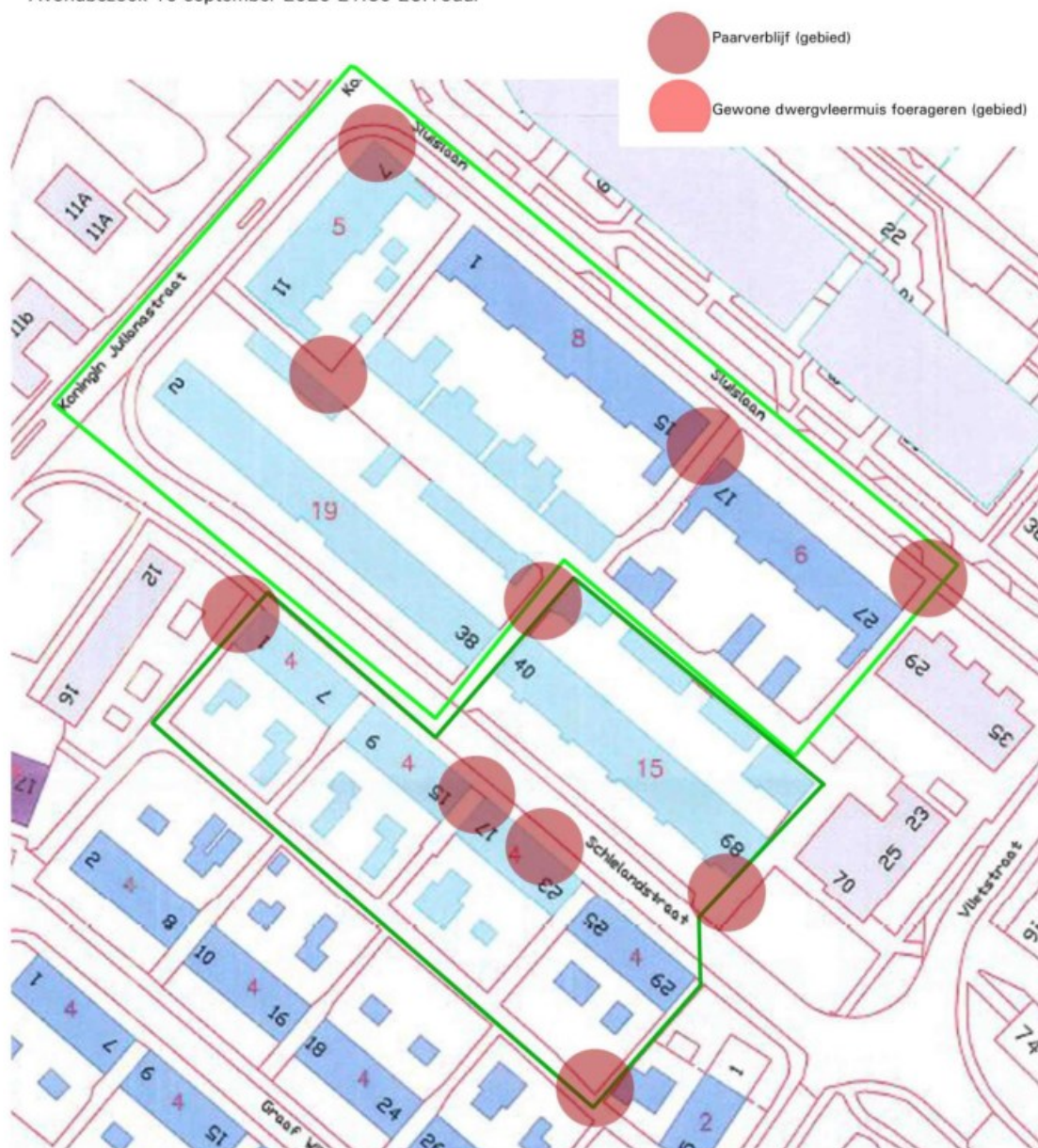
21.30-23.15uur weersomstandigheden 24 → 22°C, wind < 2bft (bijna windstil), droog

Meeste waarnemingen op 20kHz, enkele op 15kHz, 1x op 45kHz

Verspreid over het plangebied zijn 7 locaties waar waarnemingen zijn gedaan. De exacte locatie is niet vastgesteld omdat visueel geen vliegbevingen zijn waargenomen. Op basis van het geluid (frequentie en ritme) betreft het waarnemingen van paarroep van Gewone dwergvleermuis.

Waarnemingen 50-er jaren wijk Moordrecht fase 1 en fase 2

Avondbezoek 15 september 2020 21.30-23.15uur

Figuur 25: Waarnemingen vleermuizen 15 september

4.4.5 Samenvattende resultaten veldbezoeken

		aantal exemplaren of waarnemingen				
		aantal fase 1				max aantal
		15-sep	18-aug	7-jul	2-jun	
Gewone dwergvleermuis						
	foeragerend	0	2	1	4	4
	vliegend	0	0	0	0	0
	zomer/kraamverblijf	0	0	0	0	0
	paarverblijf	5	0	0	0	5

		aantal exemplaren of waarnemingen				
		aantal fase 2				max aantal
		15-sep	18-aug	7-jul	2-jun	
Gewone dwergvleermuis						
	foeragerend	0	5	2	5	5
	vliegend	0	0	0	0	0
	zomer/kraamverblijf	0	0	0	0	0
	paarverblijf	5	0	0	0	5

Er zijn geen waarnemingen gedaan van andere vleermuissoorten dan de Gewone dwergvleermuis.

4.5 Overige bevindingen

Naast waarnemingen van Huismus, Gierzwaluw en vleermuizen, zijn ook andere soorten waargenomen.

4.5.1 *Kauw*

Kauw: er zijn diverse paartjes kauwen waargenomen, soms als paar op de dakrand of op een schoorsteen. Diverse malen zijn er waarnemingen gedaan van kauwtjes die een schoorsteen inkropen.

In fase 1: minimaal 1 paartje en 4 individuen

In fase 2: minimaal 7 paartjes en 2 individuen

4.5.2 *Houtduif*

In fase 1: geen exemplaar, in fase 2 één exemplaar.

4.5.3 *Tortelduif*

In fase 1: 2 individuen, in fase 2 één individu.

5 Conclusies

5.1 Huismus

Rond de huizenblokken, aan de straat- en tuinzijde is erg weinig groen aanwezig. Hier een paar boom en wat struiken. Er zijn diverse verlaten hoekjes of stukken waar zanderige plekken zijn. Ideaal voor huismussen om een zandbad in te nemen. Met realisatie van de vernieuwing van fase 1 en fase 2 zullen enkele bomen en struiken (rust- e/o slaapplek) en enkele locaties waar een zandbad genomen kan worden, verdwijnen.

De boom ter hoogte van Schiellandstraat 68 en de struiken aan de achterzijde van de Sluislaan vervullen een belangrijke functie als verzamelplaats en communicatiepunt. Ook de zanderige plekken diverse locaties in de achtertuinen en poort zijn van belang. Deze groenelementen en zanderige plekken maken daarmee deel uit van het functionele leefgebied van de huismussen.

De waarnemingen 'man in dakgoot' en 'man/vrouw invliegend' worden geteld als nestlocatie / broedterritorium. Van de overige waarnemingen kan niet worden vastgesteld of die betrekkingen hebben op een broedgeval. In fase 1 zullen 10 broedterritoria en in fase 2 zullen 9 broedterritoria verdwijnen door de vernieuwing. De exacte locaties van de broedterritoria zijn afgebeeld op de kaart van het veldbezoek van 25 mei.

Waarnemingen 50-er jaren wijk Moordrecht fase 1 en fase 2

Dagbezoek, 25 mei 2020 11.00-13.00uur

Figuur 26: Locaties broedterritoria huismussen

5.2 Gierzwaluw

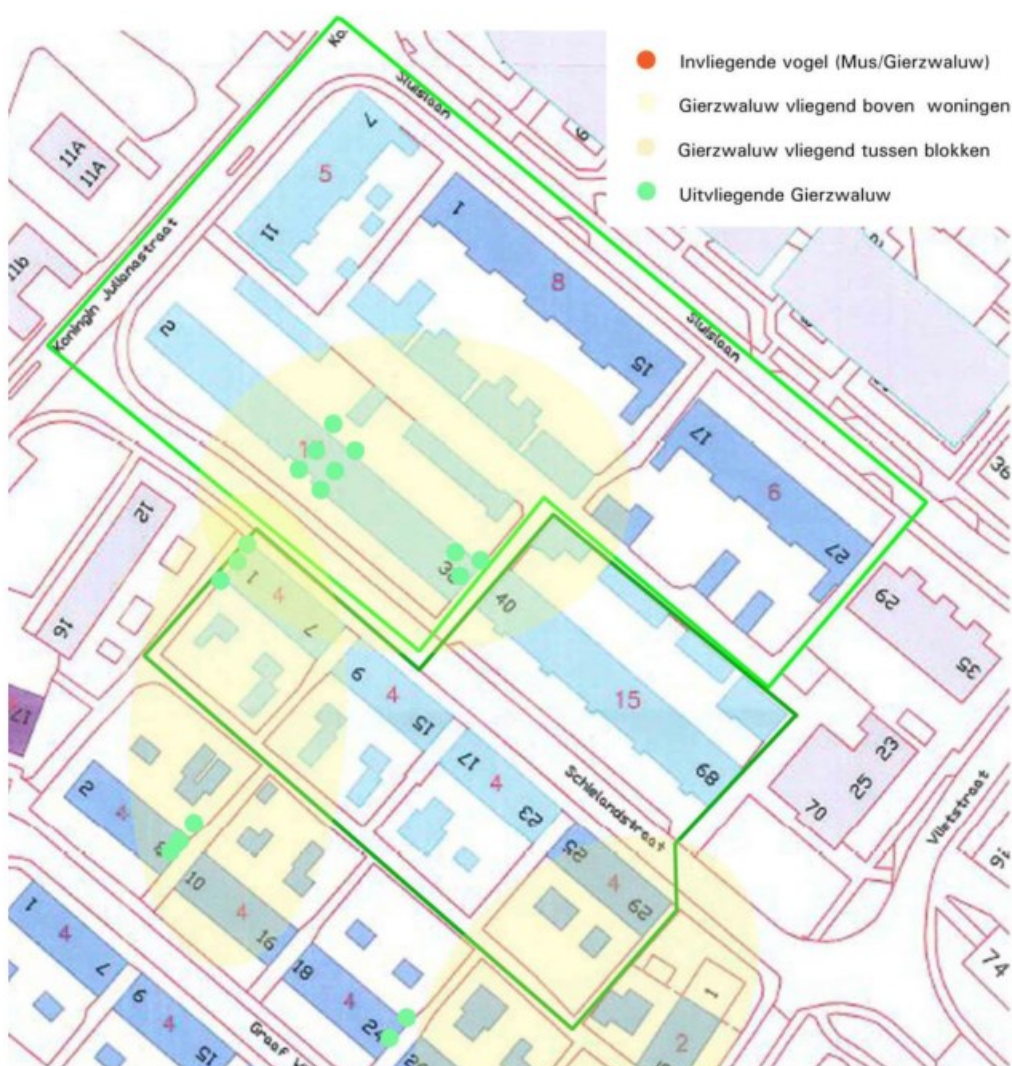
Boven de woningen van fase 1 zijn 15 laagvliegende gierzwaluwen waargenomen. Door dit aantal te delen door 1,5 (het aantal niet broedende gierzwaluwen is groot) krijg je een beeld van het aantal broedende gierzwaluwen. Op basis van vliegende gierzwaluwen dus 10 broedende exemplaren. In de woningen van fase 1 zijn 9 verblijven aangetroffen.

Boven de woningen van fase 2 zijn 10 laagvliegende gierzwaluwen waargenomen. Op basis van vliegende gierzwaluwen dus 7 broedende exemplaren. In de woningen van fase 1 zijn 3 verblijven aangetroffen.

De exacte locaties van de nestlocaties zijn afgebeeld op de kaart van het veldbezoek van 2 juni. De gele vlakken geven aan waar de gierzwaluwen laag overvlogen. Omdat onduidelijk is of de vliegende vogels hun nestlocaties hebben in fase 1-2 of fase 3-4 e/o elders, worden met betrekking tot de verbodsovertreding alleen de vastgestelde nestlocaties geteld.

Waarnemingen 50-er jaren wijk Moordrecht fase 1 en fase 2

Avondbezoek 2 juni 2020 21.40-23.30uur

Figuur 27: Nestlocaties gierzwaluwen

5.3 Vleermuizen

Rond de huizenblokken, aan de straat- en tuinzijde is erg weinig groen aanwezig. Hier een paar boom en wat struiken. Tijdens alle veldbezoeken zijn alleen waarnemingen gedaan van Gewone dwergvleermuis. In het plangebied in fase 1 en fase 2 zijn geen invliegende of uitvliegende vleermuizen waargenomen. Rond de woningen van fase 1 zijn 4 vliegende/foeragerende gewone dwergvleermuizen aangetroffen. In het gebied van fase 2 zijn 5 exemplaren waargenomen. Het foerageer- en vlieggedrag van deze vleermuizen was gekoppeld aan de locatie van de vegetatie. In fase 1 betreft het enkele bomen en wat struiken, met een omvang van zo'n 6 achtertuinen. In fase 2 betreft het een boom en enkele struiken met een omvang van zo'n 3 achtertuinen. Vanwege de geringe hoeveelheid van vegetatie in de wijk en dus weinig alternatieven voor vleermuizen, maakt deze vegetatie deel uit de essentiële functionele leefomgeving.

Tijdens het veldbezoek gericht op de paarverblijven zijn verspreid over het gebied tien paarlocaties waargenomen, gelijkmatig verdeeld over beide fases. Van de paarverblijven kon de exacte locatie niet worden vastgesteld. Er is geen enkele vliegbeweging waargenomen die een locatie kon duiden.

Waarnemingen 50-er jaren wijk Moordrecht fase 1 en fase 2

Avondbezoek 15 september 2020 21.30-23.15uur

Figuur 28: Omgeving locatie paarverblijven Gewone dwergvleermuis

5.4 Overige soorten

Voor alle vogels geldt dat nesten in het broedseizoen beschermd zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor de nesten van Houtduif en Tortelduif.

Nesten van sommige vogelsoorten zijn jaarrond beschermd. Ten aanzien van jaarrond beschermde nesten onderscheidt de Wnb vijf categorieën. Het nest van Kauw is beschermd volgens categorie 5: nesten van vogels die geneigd zijn terug te keren naar de broedplek van het vorige jaar, maar wel flexibel genoeg zijn om zich elders te vestigen indien nodig. Indien buiten het broedseizoen wordt gewerkt e/o nestgelegenheden ongeschikt zijn gemaakt en geen broedgevallen optreden, wordt met betrekking tot deze soorten geen verbodsbepaling overtreden.

5.5 Conclusie Wnb en vernieuwen woonwijk fase 1 en fase 2

Het beoogde initiatief in het plangebied betreft het vernieuwen van de 50-er jaren wijk in Moordrecht. Het plangebied van het aanvullend onderzoek 2020 betreft de woningen in de straten of straatdelen:

- Fase 1: Sluislaan 1-27, Koningin Julianastraat 7-11 en Schiellandstraat 2-38;
- Fase 2: Schiellandstraat 1-29 en 40-68

Door de sloop en het realiseren van nieuwbouw zal overtreding van de volgende verbodsbepalingen optreden:

Soort	beschermde functie	fase 1	fase 2	overtreding verbodsbepaling
Huismus				
	broedterritoria	10	9	Artikel 3.1 lid 2: het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het wegnemen van nesten
	leefgebied	enkele bomen en struiken, locaties voor zandbaden	enkele bomen en struiken, locaties voor zandbaden	Artikel 3.1 lid 2
Gierzwaluw				
	nestlocaties	9	3	Artikel 3.1 lid 2
Gewone dwergvleermuis				
	foerageerlocatie / functioneel leefgebied	enkele bomen en struiken, omvang 6 achtertuinen	boom en enkele struiken, omvang 3 achtertuinen	§3.2 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Artikel 3.5 lid 4: het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen
		4 exemplaren vliegend / foeragerend	5 exemplaren vliegend / foeragerend	
	paarverblijf/locatie	5	5	§3.2 Artikel 3.5 lid 4

6 Advies

6.1 Aanvraag ontheffing

Vanwege het optreden van de verbodsovertredingen gesteld in de Wet natuurbescherming Artikel 3.5 lid 2 kan de initiatiefnemer bij het bevoegd gezag (Gedeputeerde Staten van Provincie Zuid-Holland) een ontheffing van de verboden aanvragen.

Provincie Zuid-Holland kan een ontheffing verlenen indien aan een aantal voorwaarden wordt voldaan (Artikel 3.8 lid 5):

- 5 Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:
 - a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
 - b. zij is nodig:
 - 1°. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - 2°. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - 3°. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - 4°. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
 - 5°. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;
 - c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Langs deze route is in principe 100% juridische zekerheid te verkrijgen aangaande sloop en nieuwbouw.

6.2 Algemene Zorgplicht

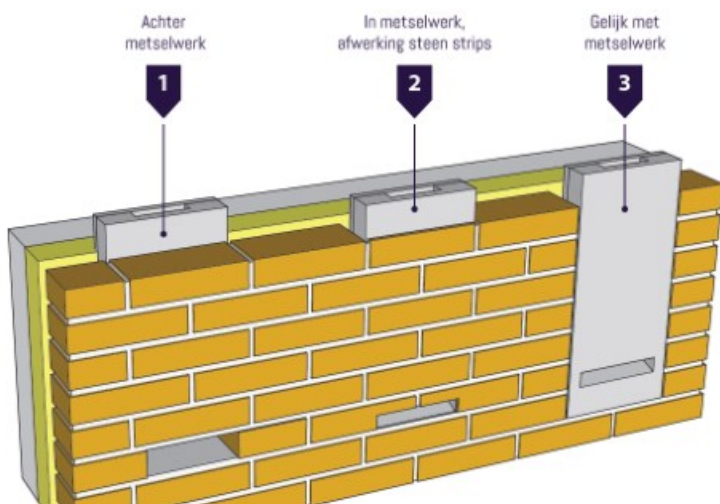
Voor planten- en diersoorten geldt in het kader van de Wet Natuurbescherming de algemene zorgplicht. Deze bepaalt dat een ieder die weet dat zijn of haar handelen nadelige gevolgen kan hebben voor flora en/of fauna, deze handelingen achterwege dient te laten of verplicht is om maatregelen te nemen (voor zover redelijkerwijs kan worden gevraagd) die deze negatieve gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken. De zorgplicht kan gezien worden als algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt.

6.3 Aanbeveling

In de uitgangspunten voor dit project komt een paragraaf 'Duurzaamheid' voor. In dat kader past aandacht voor behoud en herstel van biodiversiteit.

Het is nodig om voor de nieuwbouw binnen het plangebied gebruik te maken van natuur-inclusief bouwen. In de nieuwe bebouwing kan rekening worden gehouden met de aanwezigheid van Huismus, Gierzwaluw en vleermuizen door het inbouwen van nestkasten en vleermuiskasten. Er zijn tegenwoordig vele interessante mogelijkheden voor het creëren van ruimtes voor vogels en vleermuizen op de markt. Enkele aanbieders zijn: Faunaprojecten.nl, Veldshop.nl, Vivarapro.nl.

Gezien de omvang van de het totale initiatief wordt creatief en inspirerend maatwerk voor de nieuwe wijk aanbevolen. Met name voor Huismus en vleermuis is het van belang dat óók het functioneel leefgebied in de wijk wordt vormgegeven.

Figuur 29: Mogelijkheden voor vleermuizen: inbouwkasten .

Figuur 30: Mogelijkheden voor huismussen: een vogelvide .

Figuur 31: Mogelijkheden voor gierzwaluwen: nestgelegenheid onder overstek of inbouwsteen in gevel (gierzwaluw, 2020)

7 Bronnen

- BIJ12. (2017). *Gewone dwergvleermuis, Pipistrellus pipistrellus, Kennisdocument versie 1.0*. Utrecht: BIJ12.
- BIJ12. (2017, 04 01). *Gierzwaluw, Apus apus, Kennisdocument versie 1.0*. Utrecht: BIJ12. Opgehaald van www.bij12.nl: <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-006-Kennisdocument-Gierzwaluw-1.0.pdf>
- BIJ12. (2017, 04 01). *Huismus, Passer domesticus, Kennisdocument versie 1.0*. Utrecht: BIJ12. Opgehaald van www.bij12.nl: <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-009-Kennisdocument-Huismus-1.0.pdf>
- BIJ12. (2017). *Ruige dwergvleermuis, Pipistrellus nathusii, Kennisdocument, versie 1.0*. Utrecht: BIJ12.
- gierzwaluw*. (2020, 06 19). Opgehaald van checklist groen bouwen: <https://www.checklistgroenbouwen.nl/maatregelen/maatr-details/aanpassing-bouwwijze-voor-gierzwaluw>
- Laatvlieger*. (2020, 5 15). Opgehaald van www.vleermuis.net: <https://www.vleermuis.net/vleermuis-soorten/laatvlieger>
- Ministerie van Landbouw, N. e. (2020, 5 18). *wetten*. Opgehaald van [minlnv](http://minlnv.nederlandsesoorten.nl/wetten): <https://minlnv.nederlandsesoorten.nl/wetten>
- Omgevingsbeleid*. (2019, 04 01). Opgehaald van www.zuid-holland.nl/actueel: <https://www.zuid-holland.nl/actueel/omgevingsbeleid/>
- protocolen', W. '. (2017). *Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017)-Huismus*. Odijk : Netwerk Groene Bureaus.
- ProvincieZuidHolland. (2013). *Beleidsregel Compensatie Natuur, Recreatie en Landschap Zuid-Holland 2013*. Den Haag: Provincie Zuid Holland.
- Top25NL*. (2020, mei 14). Opgehaald van verspreidingsatlas: <https://www.verspreidingsatlas.nl/biodiversiteit/veldkaart.aspx>
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Z. (2017). *Vleermuisprotocol 2017*. Nijmegen: Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging.
- VZZ. (2001). *Herkenning van Nederlandse vleermuissoorten aan hun geluid*. Nijmegen: Vereniging van Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming.
- Watersnip. (2016). *Ecologisch Onderzoek jaren '50 wijk te Moordrecht, 16A042*. Reeuwijk: Watersnip.
- Watersnip. (2020). *Actualisatie Ecologisch onderzoek 50-er jaren wijk Moordrecht, 20A061*. Reeuwijk: Watersnip.

Internetpagina's

1. www.vogelbescherming.nl
2. www.bij12.nl
3. www.vleermuis.net

Watersnip Advies

Advies voor ecologie, landschap, water en recreatie

Watersnip v.o.f.

's-Gravenbroekseweg 154

2811 GK Reeuwijk

KvK 76653862

+ 31 (0)182-395460

www.watersnipadvies.info

advies@watersnip.info

